

Politični pregled.

Koroški deželni odbor je izdal ukaz, da mu občine morajo nemški dopisovati in tudi mej seboj le nemški obče- vati. Ta ukaz ima namen onemogočiti slovensko uradovanje pri občinah. Opira se pa na ono razsodbo drž. sodišča, da se občine nemajo pritoževati proti deželnemu odboru v stvareh, v katerih so mu podrejene. Mi smo tedaj takoj izrekli svojo bo- jazen, da bode ta razsodba imela slabe posledice in sedaj vi- dimo, da smo imeli prav.

Najvišje sodišče. — Predsednik najvišjega sodišča pl. Stremayr je zaukazal, da se morajo vsi akti, ki dojdejo naj- vižjemu sodišču v kakem nenemškem jeziku, prevesti v nem- ščino. Ta ukaz ima pač pred vsem omogočiti, da se bodo pri tem sodišču lahko nastavljali le nemški dvorni svetniki. Če bi se pri najvišjem sodišču razsojevalo tudi na podlagi nenem- ških aktov, bi se morali nastavljati tudi slovanski dvorni svet- niki. Vsakdo pa ve, da s takimi prestavami pravosodje ne bode ničesa pridobilo, ker ni nobenega jamstva, da se prevod, na katerega podlagi se razsojuje, zares vjema z izvirnikom. Češki in poljski poslanci bodo pri budgetni debati pravosod- njega ministerstva ožigosali postopanje predsednika najvišjemu sodišču.

Mladočehi. — Med Mladočehi je hud razpor. Zmer- nejši elementi se ne marajo več pokoriti poveljem dr. Gregra. Zaradi tega jih pa napadajo dan na dan „Narodni Listy“ oči- tajo posebno realistem, da nimajo nobenega programa. Glasilo realistov pa tudi jim dobro odgovarja. Po volilnih shodih so dosedaj navadno le radikalec zabavljali proti zmernejšim tova- rišem, ali sedaj pa že realisti začenjajo napadati radikalec. Misli se, da se bode mladočeški klub razcepil. Realisti in bivši Staročehi pridružijo se potem desnici. Levičarji se že tega boje, ker bi se potem desnica tako okrepila, da bi lahko od- čevala v državnem zboru.

Budgetna debata še ta mesec ne bode končana. Po- sebno se je razprava o učnem budgetu jako zavlekla. Vlada bode zatorej te dni zbornici predložila predlogo, da se ji za- časno tudi za mesec marej dovolji pobirati davek na podlagi lanskega proračuna. Državni zbor bode to vladi gotovo brez velike debate dovolil. Ugovarjali bodo k večjemu Mladočehi, nemški nacijonalec in pa protisemitje.

Francija. — Panamska kazenska pravda je končana in nad obtoženci se je izrekla jako ostra sodba. Ferdinand in Karol Lesseps (oče in sin) sta zaradi goljufige in zlorabe za- upanja obsojena v petletno ječo in 3000 frankov globe, Cotu v dveletno ječo in 3000 frankov globe in Eiffel v dveletno ječo in 20.000 frankov globe. Vsi listi pravijo, da je obsodba jako ostra. Za bolnega starčka Ferdinanda Lessepsa se zahteva pomiloščenje. Njegov zagovornik je vložil pritožbo proti obsodbi. Ker je Lesseps močno bolan, ni gotovo, da bi čakal izid pri- tožbe. — Ker se je postopanje zoper nekatere v panamsko afero zapletene poslance ustavilo, interpeloval je radi tega v zbornici posl. Groussat. Nastala je rezka debata. Zanimivo go- voril je posl. Cavagnac, ki je zahteval odločno postopanje proti vsem podkupljencem. Cavagnac je s svojim govorom vzbudil veliko pozornost in sploh se čuje, da si je s tem govorom ogladil pot do mesta republikanskega predsednika. — Stališče ministerstva je močno omajano.

Serbija. — Za volitve v skupščino, ki se bodo vršile dne 9. marcija pripravljajo se liberalci in radikalec z vsem naporom. Pri izbiranju agitacijskih sredstev ni ta ne ona stranka zbirčna. Liberalci so že postavili kandidate in sicer po večini mladoliberalce. — Vladna glasila pravijo, da radikalec razpo- lagajo z agitacijskim fondom od 300.000 frankov. — Ne- dvomno je, da bo pri volitvah tekla kri.

Bolgarija. — Knez Ferdinand naznanil je iz Flo- rence, da se je zaročil s princezino Marijo Lujizo Burbonsko.

Ministerski predsednik Stambolov je to vest naznanil bolgar- skemu narodu v posebnem razglasu.

Amerika. — Poslanik Zjedinenih držav proglasil je začasno ameriansko pokroviteljstvo čez otok Havaji. V razglasu povdarja poslanik, da stori to v ohranjenje miru. — Na otoku je mirno in Anglija je baje že pripoznala ameriansko pokro- viteljstvo.

Anglija. — Te dni predložil je ministerski predsednik Gladstone svojo homerulo spodnji zbornici v posvetovanje. Gladstone utemeljil je predlogo z nad tri ure trajajočim go- vorom. Bo li predloga vsprejeta, tega ni še moč povedati. Leta 1886. je Gladstone propal s svojo irsko predlogo. Ta usoda sedaj morebiti ne zadene vztrajnega starčka v boju za blaginjo Irske. — Agleški list „Times“ smatra zadnji prijateljski obisk ruskega carjeviča na Dunaji in v Berlinu za poročstvo sve- tovnega miru. Če bi se bili Francija in Rusija popolnoma sporazumeli in napravili zvezo mej seboj, bi se bilo bati vojske, a to se ni zgodilo.

Obrtnija.

Prodaja in izdelovanje ključev.

Glede prodaje in izdelovanja ključev so se vršila v novejšem času razna pogajanja in poizvedovanja med vlado in nekaterimi kupčijskimi zbornicami, da se konečno reši vprašanje, kdo sme izdelovati ključe, kdo jih prodajati itd. Gotovo bodo zanimali naše čitatelje nekateri podatki o teh obravnavah in zato jih hočemo tukaj ob kratkem načrtati.

Kupčijsko ministerstvo se je meseca julija minolega leta obrnilo na kupčijsko in obrtnijsko zbornico nižje- avstrijsko, naj se izreče o peticiji dunajske ključarske zadruga, ki je v družbi z 38 družimi ključarskimi zadru- gami prosila, da je trgovcem prepovedati prodajo izdelanih ali na pol izdelanih ključev drugim strankam, nego ključarjem in da jim je nadalje zabraniti izdelovanje ključev po odtiskih, ter sploh vsako prirejanje ključev v ključavnice.

Nižje-avstrijska trgovska in obrtnijska zbornica je v tej zadevi obširno poročala. Izrekla se je, da so za- hteve ključarskih zadrug po njenem mnenji neopravičene. Omenjene zadruga se opirajo v svoji peticiji na dvorne kancelije dekret z dné 13. avg. 1812, a ta dekret je že nad 40 let razveljavljen s členom I. cesarskega patenta z dné 27. maja 1852. Na njegovo mesto je stopil § 469 kazenskega zakona, ki v svojem prvem oddelku klju- čarjem prepoveduje: a) Izdelovanje glavnih ključev in vetrihov nepoznanim osebam; b) Izdelovanje ključev drugih vrst po sumljivih formah ali pa po samih od- tiskih; c) ponarejanje ključev in odpiranje ključavnic brez potrebne previdnosti nasproti nepoznanim osebam.

Prvi oddelek naštetega kazenskega paragrafa po mnenji zbornice vse pové, kar zadeva novih ključev in vetrihov. Drugi oddelek govori o tem, kako je spravljati in zapirati ključarjem njihovo odpiralno pripravo (vetrihe itd.), tretji oddelek pa določa, da starinarji ne smejo kupovati in prodajati ključev, vetrihov in odpiralnih kljuk,

torej se tiče samó stare robe, ker sme starinar samo s staro šaro barantati.

Postava govori po tolmačenji zbornice samo o ključih, ki naj odpirajo določene ključavnice, a ne o na pol izdelanih ključih, ki se morajo še le spiliti in prirediti, predno se rabijo; vrhu tega je bil zakon izdelan o času, ko se je ključarski obrt posluževal skoro jedino le ročnih sil, a danes je stvar drugačna, ker se je tudi veliki kapital poprijel izdelovanja ključev v posebnih tovarnah.

Ključev naši ključarji uže zdavnej ne izdelujejo več sami, kajti ne zmogli bi velikega števila, ki se danes potrebuje in tudi v ceni bi ne mogli konkurirati s tovarnami, ki prodajajo ključe po 2 do 5 krajcarjev jeden komad! To zmorejo le tovarne, ki delajo z velikimi sredstvi v denarji in mašinah. Ključar kupi potem na pol izdelane ključe pri trgovcu in jih spili in priredi po potrebi; zanj je to velika pripravnost, ker bi sam večinoma ne mogel imeti tolike zaloge jedne ali pa različnih vrst, kakor trgovec, ki dobiva robo iz tovarne. Posebno tam, kjer je treba dela hitro izvršiti, so tovarniški ključki neprecenljive vrednosti za vsacega ključarja.

Zato pa priporoča nižje-avstrijska trgovska in obrtniška zbornica, da se trgovcem še nadalje prepusti prodaja ključev in ključavnic, a tudi dovoli, da sprejemajo naročila za izdelovanje ključev, ako pridejo taka naročila od obrtnikov, ki potrebujejo ključavnice za svoje izdelke. Zelo bi namreč po mnenji zbornice obremenilo razne obrtnike, na pr. mizarje in torbičarje, ko bi morali vsako ključavnico hoditi naročevati k ključarju. Trgovec naj torej sprejema naročila, a izdelati mu mora ključke samo kak ključar, ako jih nima v zalogi.

Graška trgovska in obrtniška zbornica pa se je drugače izrekla, nego nižjeavstrijska. Ona predlaga: Trgovci z železnino naj prodajajo samo ključke, ki so v nedovršeni obliki. Izdelovanje takih ključev, to je pilenje, politiranje, prirejanje v ključavnice, je stvar izključljivo le ključarskega obrta. Izdelovanje ključev po odtiskih, dovrševanje na pol izdelanih ključev in prirejanje ključev v ključavnice smejo trgovci le tedaj izvrševati, ako spolnejo predpise § 14 obrtnega reda, to je, ako imajo sami pravico izvrševati ključarski obrt.

Morebiti o priliki podamo svojim bralcem še druge izjave drugih trgovskih zbornic. Upati je vsekako, da se bode zadeva izdelovanja ključev rešila tako, da ne boče v kvar ključarskemu obrtu.

Obrtnijske raznoterosti.

Trdo gipsasto lepilo dobimo, ako gips namesto z vodo pomešano z raztopino goluna. Gips se tedaj sicer jako počasi suši, a v 12—16 dneh postane trd kakor kamen.

Ameriški primaž. Iz Amerike prihaja v Evropo na trg nov primaž (Schraubstock), ki se bode gotovo pri nas kmalo udomačil. Podoben je sicer sedanjemu, a v spodnjem delu ima važno spremembo. Spodnji del sestoji namreč od kroglice in otle kape, ki obdaja kroglico. Kroglica se na navadni način privije ali pritrdi na delavsko mizo, kapa s primažem pa se more na vse strani sukati na kroglici. Vsled tega obrnemo

primaž in ž njim dotični kos, katerega obdelujemo, kakor koli hočemo. Zato je delo na takem primažu silno pripravno in urno. Da se kapa trdno oprime kroglice, ima razne vijake, katere privijemo, kadar hočemo kapo in primaž ustaliti.

Novi profili za traverze. Avstrijsko-ogerskih državnih železnic družba prodaja sedaj nove profile za traverze. To so številke 9, 11, 12, 14 in 15; te številke povedo visokost traverze v centimetrih. Novi profili bodo jako dobro došli in to tem bolj, ker se ž njimi dokaj prihrani na materialu. Novi profil št. 15 na pr. tehta 16 kilogramov na 1 meter, stari profil št. 16 pa skoraj 20 kilogramov.

Kmetijstvo.

Črtice za sadjarje.

V.

S tem, da smo posejali peške v drevesnico, pa nikakor ni vse opravljeno. Iz take drevesnice mi ne moremo drevesec kar posajati na vrt. Moramo jih poprej presaditi v drugo drevesnico, v kateri jih tudi cepimo. V tej drevesnici moramo posebno gledati na red. Tako drevesnico je razdeliti v več štirivoglatih prostorov, in na vsakem takem prostoru se potem vzgaja druga vrsta. Sadike se sade lepo v vrste. Vrste morajo biti kacih 90 cm druga od druge in drevesca v jedni vrsti po kacih 50 do 60 cm drugo od drugega. Da so vrste lepo ravne, moramo jih z napeto vrvico določiti in zaznamovati. Prav razdeljena drevesnica je lepša videti in se tudi ložja oskrbuje in nadzoruje.

Za presajanje so najboljše jednoletne sadike, le pri kutnah priporoča se presajati dveletne. Luknja naredi se z rovnico ali pa lopato. Luknja more biti toliko velika, da vanjo lahko postavimo rastlino, ne da bi morali vkupe stiskati koreninice. Z jedno roko se rastlino dene v jamo v pravi globokosti, z drugo se pa z rovnico na kratkem ročišči zasuje. Pri suhem vremenu se naredi mešanico iz ilovice, kravjeka in vode, v katero se pomočijo rastlinice s koreninicami, da pri sajenji se koreninice preveč ne posuše.

Ko je jedna vrsta posajena, se luknje in stopinje lepo poravnajo.

Sedaj se pa z vrvico določi nova vrsta. Pazi naj se vselej, da se vrvica dobro napne, ker sicer bodo vrste krive.

Kdor ni doma pridelal sadik in jih kupuje, mora vselej gledati, da dobi dobro blago. Na ceno pri tem ni gledati. Kdor gleda preveč na ceno, ima pozneje le škodo, ker drevesca slabo rasto in morajo dalje časa ostati v drevesnici, predno se morejo presaditi na vrte ali pa prodati. Sadike morajo biti pri korenini precej močne in vsaj 40 cm dolge. Dobre sadike imajo dobro razvite koreninice. Sadike, ki imajo le jedno dolgo korenino, kakor se pogosto vidi pri hruškah, nikakor niso posebno dobre, če tudi so sicer videti jako lepe.

Rastlinicam naj se stranske vejice in trte porežejo in prikrajšajo naj se na 40 cm dolgosti. S tem se doseže,